

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΔ'.

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους· καὶ εἶναι ἑτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6

18 Ἰουλίου 1882

ΑΘΗΝΑΪΣ

[Ἱστορικὸν διήγημα Φερδινάνδου Γρηγοροῦ.
Μετὰφρασίς Σπυρ. Π. Λάμπρου].

Συνίεσις: 181 σελ. 438.

KZ'

Ἐν τούτοις ἡ ὑποδούλωσις τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς φατριάς τῶν Ἀλεξανδρινῶν, εἰς ἣν προσεχώρησεν ὁ Θεοδοσίος πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ Χρυσάφιου καὶ τῶν Εὐτυχιῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε διαρκές. Ἐκκλησιαστικὴ τις ἀντίδρασις παρουσιάσθη εὐθὺς μετὰ τὴν ληστρικὴν σύνοδον ἐν τῷ κλήρῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἀσίας. Εὐρε δ' ὑποστηρίξιν παρὰ τῷ μεγάλῳ πάπῳ Λέοντι, ὅστις κατεδίκασε τὰς διδασκαλίαις τῶν Μοναφυσιτῶν.

Αὐτὸς ὁ Θεοδοσίος, πάντοτε στεροῦμενος ἰδίας θελήσεως καὶ κλονιζόμενος, ἐπέισθη περὶ τῆς ἀδικίας τῆς γενομένης εἰς τὸν πατριάρχην Φλαβιανόν. Ἀνεκάλεσε δὲ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Πουλχερίαν ἐκ τοῦ Ἐβδόμου, ἐν ᾧ εἶχε ζήσει ἐξόριστος ἐπὶ ἕν ἔτος. Τὸν δὲ δόλιον Χρυσάφιον ἀπέλυσε τῶν αξιωμάτων του, δημοῦσας τὴν οὐσίαν καὶ ἐξορίσας αὐτὸν εἰς τινα νῆσον¹.

Μετὰ βραχὺν δὲ χρόνον κατέλαβε τὸν αὐτοκράτορα αἴφνης ὁ θάνατος, πρὶν ἢ ἰδῆ κατευναζόμενον τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἔτι ἐξακολουθοῦντα σάλον. Ἀτυχήσις πτώσις ἀπὸ τοῦ ἵππου εἰς τὸν ῥύακα Λύκον ἐπένεγκεν αὐτῷ προσβολὴν τοῦ νοτιαίου μυελοῦ, ἐξ ἧς ἀπέθανε μετὰ δύο ἡμέρας, τὴν 28 Ἰουλίου τοῦ 450, ἄγων τὸ πεντηκοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος. Προῦφθασε δὲ νὰ καλέσῃ περὶ ἐαυτὸν τὴν ἀδελφὴν Πουλχερίαν, τὸν πατριῶν Ἄσπαρ, τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς συγκλήτου καὶ ἄλλους τῶν ἐν τῷ κράτει ἐπιφανῶν, καὶ νὰ ἐκφράσῃ αὐτοῖς τὴν ἐπιθυμίαν του περὶ τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου. Ἐφανέρωσε δ' αὐτοῖς ὅτι μᾶλλον τῶν ἡμερῶν ἠρώτησε τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν θεολόγον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ του τίς ἐμελλε νὰ νέλθῃ ἐπὶ τὸν θρόνον μετ' αὐτὸν, ὅτι δ' ἐπὶ τούτῳ ἔλαβε καθ' ὑπνοῦς ἀπάντησιν ὅτι διάδοχος αὐτοῦ ἔσται ὁ Μαρκεριανός. Ἡ δὲ ὁμολογία αὕτη τοῦ μελλοθανάτου αὐτοκράτορος δεικνύει ὅτι ἡ ὄνειρομαντεία τῶν ἐθνικῶν ἐξηκολούθει ἔτι ὑφισταμένη καὶ ἐν τῇ ἀνωτάτῃ κοινωνίᾳ τῶν Χριστιανῶν².

Ὁ ἔγγονος Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἐτάφη μετὰ πομπῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Συνέθαψε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὴν φήμην περισσοθρήσκου, κατὰ βῆθος δ' ἀγαθοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος, ὃν οὐχὶ κακία, ἀλλ' ἀδυναμία χαρακτῆρος εἶχε καταστήσει παίγινον τῶν εὐνούχων¹. Ἡ ἀπειρίστος διαφθορὰ καὶ ἐξώνησις τῶν πάντων διὰ τῆς πλεονεξίας τῶν αἰμοποτῶν τούτων καὶ τὸ ἐπονείδιστον τῆς μετὰ τῶν Οὐννων συνθήκης προὐκάλεσαν τὴν σκληρὰν κρίσιν τοῦ Σουῖδα περὶ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος, ὃν ἀπεκάλεσεν αὐτόχρονα ἀπόλεμον καὶ δειλίαν συζῶντα, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ἀρετάς, αἵτινες τὸν ἔγγονον κατέστησαν ὁπωσδήποτε ἀγαπητότερον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πάππου.

Ἡ διαδοχὴ τοῦ θρόνου ἔπρεπε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν μονογενῆ θυγατέρα τοῦ Θεοδοσίου, ἀλλ' αὕτη ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος. Οὕτε δ' ἐκείνη οὔτε ἐκεῖνος ἤγειραν ἀξιώσεις περὶ τοῦ χηρῶσαντος θρόνου τοῦ ἀνατολικοῦ βασιλείου, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἔχη τοιαύτας ἡ χήρα τοῦ αὐτοκράτορος Εὐδοκία, ἥτις ἄλλως ἔξιν ἐξόριστος ἐν τῇ ἀπότατα κειμένῃ Ἱερουσαλῆμ. Οὕτω δ' ἐχόντων τῶν πρᾶγματων ἡ αὐγοῦστα Πουλχερία ἀνεκνήρυχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου διάδοχος τοῦ ἀδελφοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μοναρχία γυναικὸς ἐμελλε νὰ εἶνε ἄνευ παραδείγματος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἀναγνωρίσασα ἐκείνη τὸ ἄτοπον προσήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτῆς εἰς τὸν ἀπόχρον Μαρκεριανὸν καὶ συνεδέθη μετ' αὐτοῦ εἰς πλατωνικὸν γάμον.

Ὁ ἀξιόλογος οὗτος πατριῶς ἦτο γενναῖος καὶ συνετὸς ἀνὴρ, πεντήκοντα καὶ τεσσαρῶν ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, υἱὸς δ' ἀπλοῦ πολεμιστοῦ ἐκ Θράκης. Ταπεινὴν κατέχων θέσιν εἶχε ποτε ἔλθει εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ἐν τῷ στρατῷ ὑπὸ τὸν Ἀρδαβούριον καὶ τὸν Ἄσπαρ, διακριθεὶς ἐν τε τῷ κατὰ τῶν Βανδήλων καὶ τῷ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμῳ. Κατὰ δὲ τὴν ἀτυχίαν ἐν Ἀφρικῇ στρατείας εἶχε πέσει αἰχμαλώτος εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Γενσερίχου, ὑφ' οὗ ἔπειτα ἐλυτρώθη. Ὡς δὲ διηγείτο ἡ παράδοσις, ὁ τῶν Βανδήλων βασιλεὺς εἶχεν ἴδει ἱπτάμενον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀμερίμωνος ὑπνοῦντος αἰχμαλώτου του ἀετὸν ἔχοντα τὰς πτέρυγας ἀναπεπταμένας, ἐντεῦθεν δὲ

1. Τὴν μετατροπὴν ταύτην τῶν τῆς αὐτῆς διηγείται ὁ Νικηφόρος XIV, κ. 49.

2. Μαλάλας.

1. Ὁ Κεδρηνὸς I, 587 ἀναγράφει ὡς σειρὰν τῶν εὐνοουμένων τούτων τὸν Ἀντίοχον, Εὐτρόπιον, Λαύσον(ι), Καλαπόδιον καὶ Χρυσάφιον.

εἶχε προΐδαι τὸ μέγα τοῦ Μαρκιανοῦ μέλλον.

Ἡ ἀξίολογος ἐκλογή τῆς Πουλχερίας εἰς οὐδεμίαν προσέκρουσεν ἀντίστασιν. Τῇ δὲ 25 Αὐγούστου τοῦ 450 ὁ κατὰ τὸ φαινόμενον σύζυγος αὐτῆς ἀνεκηρύχθη αὐτοκράτωρ ἐν τῷ Ἐβδόμῳ. ἔνθα ἐπὶ παρούσῃ τοῦ πατριάρχου Ἀνατολίου ἔθηκεν αὐτὸς ἰδίαις χερσὶ τὸ στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

Ἡ πρώτη πράξις τῆς Πουλχερίας ὑπῆρξεν ἡ τιμωρία τοῦ Χρυσοφίου. Ὁ πρόξενος τόσων κακῶν παρεδόθη εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Ἰορδάνου, υἱοῦ τοῦ φονευθέντος Βανδύλου Ἰωάννου, ὅστις καὶ ἀπέκτεινε τὸν σπαθάριον παρὰ τὴν Μελανθησίαν πύλιν τῆς πόλεως¹.

Ἡ δευτέρα δὲ πράξις τῶν νέων κυριάρχων ὑπῆρξεν ἡ ἀποκατάστασις τῆς τιμῆς τοῦ πατριάρχου Φλαβιανοῦ, οὗ τὸ λείψανον, ὡς ποτε τὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, μετεκομίσθη ἐν πανηγυρικῇ πομπῇ εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ κατετέθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων².

ΚΗ'

Θανόντος τοῦ Θεοδοσίου εἶχε καταπέσει διὰ τὴν Εὐδοκίαν ὄλον τὸ λαμπρὸν ὄνειρον τοῦ βίου τῆς μετὰ καὶ τῆς τελευταίας ἐλπίδος τῆς ἐπανόδου εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Κωνσταντίου, ἔνθα ποτὲ ὑπῆρξεν αὐτοκράτειρα τοῦ Βυζαντίου. Ἡ τύχη αὐτῆς εἶχεν ἤδη κριθῆ ἤτο καταδεδικασμένη εἰς ἔρημον ἐξορίαν μέχρι θανάτου ἐν Ἱερουσαλῆμ³. Πάντες οἱ νέοι μονάρχαι ἤθελον ἐπιτρέψει αὐτῇ νὰ τελειώσῃ τὰς ἡμέρας αὐτῆς ἐν Ῥαβέννῃ ἢ Ῥώμῃ παρὰ τῇ θυγατρὶ, ἀλλ' εἶνε ζήτημα ἂν ποτε ἤσθάνθη τοῦτον τὸν πόθον.

Πῶς δὲ διωργάνωσε τὸν ἐρημικὸν αὐτῆς βίον ἐν Ἱερουσαλῆμ ἀγνωστοῦμεν. Τοῦτο δὲ μόνον εἶνε βέβαιον, ὅτι ἐξηκολούθη ἀπολαμβάνουσα τὸ ἀξίωμα αὐγούστις, οὐ μόνον ὡς χήρα τοῦ Θεοδοσίου, ἀλλὰ καὶ ὡς μήτηρ τῆς αὐτοκρατείας τῶν Ῥωμαίων. Καὶ εἶχε μὲν στερήσει αὐτὴν ὁ σύζυγος ἤδη τῷ 444 μέρους τῆς βασιλικῆς αὐτῆς ἐπιχορηγήσεως, ἀλλὰ πιθανώτατα δὲν ἀφῆρσεν ἀπ' αὐτῆς τοὺς πόρους οὓς εἰσέπραττεν ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου. Δίκην δ' ἐπὶ κληρονομία, οἷα ὑπῆρ-

1. Πρόσπερ ἐν τῷ χρονικῷ. Μαρκελλίνος. Victor Tununensis ἐκδ. Roncalli σ. 339. Περὶ τῆς εἰς τὸν Ἰορδάνην παραδόσεως ποιεῖται λόγος ὁ Κεδρητός.

2. Νικηφόρος XIV, κ. 49. Ἡ Πουλχερία ἀνήγαγε τὴν μετακομιδὴν ταύτην εἰς τὸν πάπαν Λέοντα. Ἰδ. Epist. Leonis ap. LXXVII. Ἰδ. πλὴν ἄλλων ἰδίων τὸν Thierry, Nestorius et Eutychès σ. 193 κ. ε. καὶ σ. 272.

3. Οὐδένα λόγον ἔχει ἡ ὑπὸ Σίξτου τοῦ ἐκ Σιέννης, Bibl. Sancta, β. 61. Δ' 282, καὶ ὑπ' ἄλλων ἐκφρασθεῖσα γνώμη, ὅτι ἡ Εὐδοκία ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς Ἱερουσαλῆμ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ἔπειτα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοδοσίου ἐξέλεξε καὶ πάλιν τὴν Ἱερουσαλῆμ ὡς τελευταίαν αὐτῆς κατοικίαν. Τὴν πεπλανημένην δὲ ταύτην δοξασίαν ἀποδέχεται καὶ ὁ Thierry, Nestorius et Eutychès, σ. 193.

ξεν ἡ διώξασά ποτε τὴν Ἀθηναίδα ἐξ Ἀθηνῶν, δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ ἐπαναλάβῃ πλέον ἢ χήρα τοῦ αὐτοκράτορος. Ἄλλως δὲ ἢ τε Πουλχερία καὶ ὁ Μαρκιανὸς θὰ παρεχώρησαν αὐτῇ ἔντιμον σύνταξιν χήρας. Ὅτι δὲ αὐτὴ ἐν τῇ ἐξορίᾳ εἶχεν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς σπουδαῖα χρηματικὰ μέσα ἀποδεικνύουσι τὰ ἐλευθερίως ὑπ' αὐτῆς ἐν τῇ πόλει τῆς Ἱερουσαλῆμ κτισθέντα ἰδρύματα⁴.

Αἱ δυστυχίαι δὲν εἶχον δυνηθῆ νὰ κάμψωσι τὴν θέλησιν αὐτῆς καὶ τὸ πνεῦμα. Τοῦτο δ' ἐμελλε νὰ ἴδῃ ἡ ἀνδραδέλφη αὐτῆς Πουλχερία ἐν βραχεῖ, ἐπειδὴ κυρίως τότε ὡς χήρα τοῦ αὐτοκράτορος παρέσχεν ἡ Εὐδοκία τὴν αὐθεντείαν αὐτῆς εἰς ἐπανάστασιν ἐκκλησιαστικὴν, ἥτις ἐκλόνησε πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην.

Διὰ τῆς ἐπὶ τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ νέου αὐτοκρατορικοῦ ζεύγους εἶχε δῆλα δὴ ἐπικρατήσει ἐν τῇ βυζαντινῇ αὐλῇ ἡ πρὸς τοὺς Μονοφυσίτας ἀντίθετος φατρία. Ἡ Πουλχερία καὶ ὁ Μαρκιανὸς ἔσπευσαν νὰ ἐξαφανίσωσι τὰς βιαίαις πράξεις τῆς ληστρικῆς συνόδου. Ἐγένετο δὲ τοῦτο τῇ κειρηγμένην συνεργασίᾳ τοῦ πάπα Λέοντος, εἰς ὃν αἱ ἐριδες ἐλείπειν παρέσχον ἀρεστὴν εὐκαιρίαν, ἵνα καταστήσῃ κυρίαν τὴν πρωτοκαθεδρίαν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπισκοπῆς καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς συνεκάλεσε σύνοδον ἐν Νικαίᾳ καὶ μετέθηκε ταύτην ἀμέσως εἰς Χαλκηδόναν, ἐπειδὴ ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο πλησίον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατορικῶν ἀνακτόρων. Κατὰ δὲ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 451 ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸς ἐνεκαίνισεν αὐτόθι τὴν τετάρτην οἰκουμένην σύνοδον, ἥτις ἠκύρωσε τὰς ἀποφάσεις τῆς ληστρικῆς συνόδου, κατεδίκασε τὸ δόγμα τῶν Μονοφυσιτῶν καὶ ἐκήρυξεν ὡς κανονικὰ τὰ δόγματα τοῦ πάπα Λέοντος. Κατὰ ταῦτα δ' ὠρίσθη ὅτι ὁ εἰς Χριστὸς, ὁ υἱὸς καὶ κύριος, ἔχει δύο ἄσυγγυτους καὶ ἀχωρίστους φύσεις, ἀλλ' ὅτι τὰς δύο ταύτας φύσεις πρέπει νὰ φανταζώμεθα συννωμένες ἐν ἐνὶ ἀχωρίστῳ καὶ ἀμεταβλήτῳ προσώπῳ. Οἱ δ' ἐν τῇ ληστρικῇ συνόδῳ καθαιρεθέντες ἐπίσκοποι, ἐν οἷς καὶ Θεοδώρητος ὁ Κύρου ἀποκατεστάθησαν καὶ πάλιν, ἐν ᾧ ὁ Διόσκουρος αὐτὸς καὶ οἱ ὄπαδοί αὐτοῦ καθορήθησαν καὶ κατεδικάσθησαν. Εἰς τούτους δὲ συγκατηριθμῆτο καὶ ὁ παλαιὸς τοῦ Νεστορίου ἐχθρὸς, ὁ πατριάρχης τῆς Ἱερουσαλῆμ Ἰουβενάλις, ὅστις εἶχε κατ' ἐκείνην τὴν σύνοδον ὑπογράψῃ τὴν καθαιρέσιν τοῦ Φλαβιανοῦ, ἀλλ' ἐν Χαλκηδόνι ἀνεκάλεσε τὰ πεπραγμένα, διὸ καὶ συνεχωρήθη.

Εἰς δὲ τὴν προθυμίαν τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ ὁ πάπας Λέων ὁ μέγας ἀνταπεκρίθη εὐγνωστάτως συναινέσας νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν ἐπίσκοπον Κων-

4. Ὁ Ζωναρᾶς II, 35, ὅστις ἀνακριδῶς χρονολογεῖ τὰ δύο ταξίδια τῆς Εὐδοκίας, λέγει ὅτι ἐφθασεν εἰς τὴν Ἱερουσαλῆμ σὺν πλοῦτῳ βαθεῖ καὶ ὅτι αὐτόθι ἔκτισε πολλὰ κτίρια.

σταντινιουπόλεως ὡς δεύτερον τὴν τάξιν μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης, τοῦθ' ὅπερ ὠρίσθη ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς συνόδου.

Οὕτω δ' ἐφάνετο ὅτι ἡ πολυστής ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ στάσις κατεστάλη διὰ τῆς συμφώνου ἐνεργείας τῶν ἐπιφανεστάτων αὐτῆς ἐπισκόπων, τοῦ βυζαντινοῦ αυτοκράτορος καὶ τοῦ πάπα Ῥώμης· ἀλλ' οἱ θερμοδαίμοι Μονοφυσίται δὲν κατέθηκαν διὰ τοῦτο τὰ ὅπλα, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἐξηκολούθησαν τὴν ἀντίστασιν ἐν τισιν ἐπαρχίαις, ἰδίως δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἱερουσαλήμ. Ἡ δὲ πατρία τοῦ Διοσκοῦρου πλὴν τῆς Αἰγύπτου οὐδαμῶς ἠρήμει· οὕτω πολλοὺς ὁπαδοὺς ὡς μεταξὺ τῶν δεκαεπιχιλίων μοναχῶν τῆς Παλαιστίνης, ὧν ἀρχηγὸς ἐγένετο ὁ φανατικὸς Θεοδόσιος.

Ἀρ' οὐ δὲ ὁ Ἰουβενάλις ὑπέγραψε τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, κατέλιπεν ὁ Θεοδόσιος μανιώδης τὴν σύνοδον ἵνα σπεύσῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἐνταῦθα δ' ἐξέθηκε πρὸ τοῦ κλήρου τὰ συμβάντα καὶ ἐξηρέθισεν αὐτὸν εἰς στάσιν. Ὅτε δ' αὐτὸς ὁ Ἰουβενάλις, εἰς θν ὁ αὐτοκράτωρ εἶχεν ἀναθέσει τὴν δικαιοδοσίαν ἐφ' ὅλης τῆς Παλαιστίνης, ἐπέστρεψεν ἐκ Χαλκηδόνος εἰς Ἱερουσαλήμ, εὔρε τὴν πόλιν στασιάζουσαν ἐξ ὀλοκλήρου. Οἱ ἐπαναστάντες μοναχοὶ εἶχον κατὰ λάβει τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γάβρι· δυσχυρίζοντο δὲ ὅτι τότε μόνον θὰ ἐπέτρεπον τὴν εἰς αὐτὴν εἰσοδὸν τοῦ ἐπισκόπου ἂν ἀνελάει τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου· ἐπειδὴ δὲ ἠρνεῖτο νὰ πράξῃ τοῦτο, κατώρθωσεν μετὰ δυσκολίας νὰ ἐκφύγῃ τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Οἱ μοναχοὶ καὶ ἀναχωρηταὶ τῆς Παλαιστίνης ἐξήλθον ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀντρῶν αὐτῶν μετὰ φανατικῆς μανίας. Ἐρωάρμυζον κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἔρριψαν πῦρ εἰς τοὺς οἴκους, ἠνέφξαν τὰς φυλακὰς καὶ ἐπραξαν τὰς δεινοτάτας κακουργίας. Εἶτα δ' ἀνύψωσαν ἀντὶ τοῦ Ἰουβενάλι τὸν Θεοδόσιον ἐκεῖνον ὡς πατριάρχην τῆς Παλαιστίνης. Ἐγένοντο δὲ ταῦτα τελευταῖοντος τοῦ 451.

Ὁ δ' ἐπιδρομεὺς οὗτος ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν θρασεῖαν πρὸς τὴν αυτοκράτειραν Πουλχερίαν, ἥτις μάλιστα κατεδέχθη νὰ παντῆσθαι αὐτῷ. Κατέστη δὲ τύραννος ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καθαιρῶν ἢ φονεύων ἐπισκόπους καὶ παρέχων τὰς ἔδρας αὐτῶν εἰς Μονοφυσίτας, ἐν ᾧ ἄγρια πλήθη μοναχῶν, ἐνισχυόμενα ὑπὸ σπιρῶν ληστῶν, ἐνέβαλον τὰς χώρας εἰς διαρκῆ τῆρον.

ΚΘ'

Ἡ χῆρα τοῦ αυτοκράτορος οὐ μόνον ἐθεῶτο ἡσύχως τὴν ἐπανάστασιν ταύτην, ἀλλὰ, ὡς διδάσκουσιν ἡμῖν εἰδήσεις ἀναμφισβήτητοι, ἐκ παν-

1. Λεπτομερεῖαι περὶ τῶν συμβάντων τούτων ἴδε ἐν τῇ τοῦ Assemani Bibl. Orient. τόμ. II, σ. 55 κ. ἐ. ἔνθα δημοσιεύονται ἀποσπάσματα ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Ζαχαρίου τοῦ Μελιτινοῦ.

τὸς ὑπεστήριξεν αὐτήν. Ὁ βιογράφος τοῦ Εὐθυμίου, ἁγίου θν αὐτῆ ἐγνώρισεν ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, διαβεβαιώνει ὅτι ἡ Εὐδοκία, πεισθεῖσα εἰς τὸν Μονοφυσίτην ἐκεῖνον Θεοδόσιον ἀπεστάτησεν ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, παρήγαγε δὲ καὶ πάντας τοὺς μοναχοὺς τῆς ἐρήμου εἰς ὁμοίαν ἀποστασίαν.

Ἀνασοβούμεθα βλέποντες τὴν ἔμμουσον Ἀνθίδα συνδεομένην μετὰ τοῦ καλογηρικοῦ ἐκεῖνου ὄχλου τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας. Αἱ Μοῦσαι τῆς Ἑλλάδος, αἱ πιστῶς μέχρι τοῦ θανάτου ἀκαλουθήσασαι τὴν εὐγενῆ Ἰπατίαν, φαίνονται ἐνταῦθα ἀποστρέφουσαι τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς Ἀθηναϊδος εἰς ἀισχύνης.

Ἄν δὲ συνήεσθαι νὰ γείνη φίλη τῶν φανατικῶν ἐκεῖνον χάριν τοῦ δόγματος, πάντως ἠναγκάσθη εἰς τοῦτο ὑπὸ λόγων ἰσχυρῶν. Ἀνέλαθεν ἄρα ὡς ἴδιον ἐκυτῆς τὸν ἀγῶνα τοῦ ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καταδικασθέντος Διοσκοῦρου, ἐπειδὴ ὁ σόζυγος αὐτῆς Θεοδόσιος ἔτι μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου εἶχεν εὐνοικῶς πρὸς τοῦτον τὸν ἀγῶνα καὶ ἐπειδὴ νῦν ἡ Πουλχερία ἦτο ἐχθρὰ τῶν Μονοφυσιτῶν;

Τοῦ σφοδροῦ ἀγῶνος περὶ τοῦ δόγματος τούτου, ἐφ' ὅσον οὗτος διεζήγητο ἔτι ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἐρέσω καὶ Χαλκηδόνι, ἡ Εὐδοκία οὐδαμῶς ἠδυνήθη νὰ μετάρχη. Ὁ πάπας Ῥώμης, ὁ γαμβρὸς τῆς Εὐδοκίας Βαλεντινιανὸς, αὐτῆ αὐτῆς ἡ θυγάτηρ ἦτις ἀπεδέχετο τὰ τῶν ὀρθοδόξων, ἡ αὐγουστα Πλακιδία, ἅπαντες παρακινούμενοι ἐκ τῆς δογματικῆς ταύτης ἐριδος εἶχον ἐπιστείλει γράμματα εἰς τὸν Θεοδόσιον καὶ τὴν Πουλχερίαν, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπετάθησαν πρὸς τὴν Εὐδοκίαν, ἐπειδὴ αὐτῆ ἦτο ἐξόριστος ἄνευ ἰσχύος. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ αυτοκράτορος καὶ συζύγου αὐτῆς καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς συνόδου, τότε μόλις μετέσχεν ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ τοῦ ζωτικοῦ τούτου ἀμφισβήτηματος τῶν χρόνων ἐκεῖνων, ἡ δὲ διεγερτικὴ αὐτῆ ἐνέργεια ἦτο, ὡς εἶδος, εὐπρόσδεκτος εἰς τὸ ζωηρὸν αὐτῆς πνεῦμα ἐν τῇ ἐρημίᾳ τῆς ἐξορίας.

Ἡ Εὐδοκία αὐτῆ εἶχε γείνει οὐ μόνον πιστῆ, ἀλλὰ καὶ ἐμπαθὴς Χριστιανῆ. Ἡ μυστικὴ λατρεία τῶν Μονοφυσιτῶν νύχαρίσκει τὴν καρδίαν αὐτῆς, ἐπειδὴ ἦτο ἡ ἀπλουστερά καὶ εὐνοητοτέρα. Ἀντὶ νὰ τυραννῆ τὸν νοῦν διὰ τῶν εἰς πᾶσαν ἔντασιν τῆς λογικῆς ἀντιτασσομένων σοφισμάτων ἐκεῖνων περὶ τῶν δύο φύσεων καὶ ὑποστάσεων, περὶ τῆς συγχύσεως αὐτῶν καὶ ἀλλοιώσεως, τῆς ἐνότητος καὶ συγχρόνως τοῦ χωρισμοῦ, ἀπεδέχετο μάλλον ἢ Εὐδοκία τὴν γνώμην περὶ τῆς μιᾶς θείας φύ-

1. Ἴδε τὸν βίον ἁγ. Εὐθυμίου ὑπὸ τοῦ συγχρόνου Κυρίλλου παρὰ τῆς Συρίας, 20 Ἰανουαρ. σ. 468 κ. ἐ. Κατὰ τὸν Θεοφάνη ν 1, 165 ὁ Θεοδόσιος ἐγένετο σφετεριστῆς τῆς ἐπισκοπῆς Ἱερουσαλήμ συνεργῆς τῆς Εὐδοκίας. Ἔδ. περὶ τούτων καὶ Tillemont, Mem. Eccl. XV, 733, κλ. κ. ἐ. Le Quien, Oriens Chr. Τόμ. Γ', ἀρ. XXI, σ. 116.

σεως του Χριστού. Ὁ Χριστὸς εἶχε γείνει ὁ θεὸς αὐτῆς καὶ χάριν αὐτοῦ εἶχεν ἀπαρνηθῆ τοὺς θεοὺς τῆς Ἑλλάδος. Εἶχε δ' ἐνδομύχως πεισθῆ καθ' ὀλοκλήριαν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ μονοφυσιτικοῦ δόγματος. Τοῦτο δ' ἀποδεικνύεται ἐναργέστατα ἐκ τῆς μεγάλης ἐπιμονῆς μεθ' ἧς ἐπὶ ὅλα ἔτη ἐπέμενε ἐν τῇ ιδέᾳ αὐτῆς, ἔτι καὶ μετ' αὐτὴν τὴν δι' ὄπλων καταπολέμησιν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ κλήρου.

Εἴκοσιν ὅλους μῆνας ἠδυνήθησαν οἱ ἀντάρται νὰ διατηρήσωσιν ἐν τῇ κυριότητι αὐτῶν τὴν Ἰερουσαλήμ. Ἔως ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς ἀπεφάσισεν ἐν ἔτει 453 νὰ ποσειλῆ ὀλοκλήρον στρατιὰν ὑπὸ τὸν κόμητα Δωρόθεον εἰς Παλαιστίνην. Ἡ ναγκασθῆ δ' οὗτος, ὡς εἰ ἐστράτευεν ἐν χώρᾳ ἐχθρική, νὰ πολιορκῆ πόλεις καὶ νὰ συνάπτῃ μάχας. Ὅτε δὲ τέλος ἔφθασε πρὸς τῆς Ἰερουσαλήμ, εὗρε τὰς πύλας τῆς πόλεως κεκλεισμένας διαταγῇ τῆς Εὐδοκίας καὶ τοῦ σφετεριστοῦ τῆς πατριαρχείας Θεοδοσίου. Εἰσῆλασε δὲ τέλος εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς βίας καὶ ἐγκατέστησε πάλιν ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸν φυγάδα Ἰουβενάλιν, ὅστις συνηκολούθει αὐτῷ. Καὶ ὁ μὲν ἀντάρτης Θεοδόσιος ἐξέφυγε μετὰ τινῶν τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ Σινᾶ μόνας, ὁ δὲ Ἰουβενάλις συνεκάλεσε σύνοδον ἀκυρώσαντας πάσας τὰς πράξεις τοῦ σφετεριστοῦ¹.

Ἐκτοτε δ' οἱ ἐν Παλαιστίνῃ Μονοφυσίται μόνον πλέον στήριγμα εἶχον τὴν ἐπίμονον προαίρεσιν τῆς Εὐδοκίας, ἐπειδὴ ἡ αὐτοκρατορική χήρα ἔμεινε ἀκαμπτος. Καὶ αὐτὴ μὲν κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἰερουσαλήμ καὶ τὴν ἐκδίωξιν τῶν θεοδοσιακῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατηγοῦ οὐδαμῶς ἠνωχλήθη, ἀλλ' ἔτυχε πάσης ὀφειλομένης τιμῆς. Ἄλλ' οὕτω σπουδαία ἐφαίνετο νῦν ἡ ἀντίστασις τῆς Εὐδοκίας καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς οὕτω σπουδαῖον, ὥστε οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει ἀπεπειρώοντο νὰ καταπαλαίωσιν τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην αὐτῆς δι' ἐπανειλημμένων νουθεσιῶν. Μάλιστα δὲ ὁ γαμβρὸς Βαλεντινιανὸς ἔπεισε τὸν πάπαν Λέοντα νὰ γράψῃ αὐτῇ περὶ τούτου².

Αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὸ βυζαντικὸν κράτος εἶχον ἤδη λάβει φιλιωτέραν τροπὴν. Ἡ Πουλχερία μάλιστα φαίνεται ὅτι διηλλάχθη μετ' αὐτῆς καθ' ὀλοκλήριαν³. Ἐπεισε δὲ τοὺς στενοτάτους συγγενεῖς τῆς Εὐδοκίας νὰ γράψωσιν αὐτῇ. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ περιστάσει ἀκούομεν πάλιν περὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἀθηναΐδος, ὧν ἰδίως ἀναφέρεται ὀνομαστικῶς ὁ Βαλέριος. Ἐτι δὲ τῷ 453 φαίνεται

ὅτι κατεῖχεν οὗτος ἐπιφανῆ θέσιν ὡς πατρίκιος⁴.

Ἡ Πουλχερία οὐδένα εἶχε τὸ ἐξῆς λόγον νὰ ζηλοτυπῆ κατὰ τῆς ἀνδραδέλφης. Ἡ εὐλάβεια πρὸς τὸν θανόντα ἀδελφόν, ἡ συμπάθεια ὑπὲρ τῆς ἐξορίστου καὶ ἡ ἀνάμνησις ὠραίου παρελθόντος ἀναγκαιῶς ἔφερον αὐτὴν εἰς δυσθυμίαν. Αἱ δ' εὐσεβεῖς αὐτῆς προσπάθειαι πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν τῆς Εὐδοκίας ἦσαν βεβαίως εὐλικρινεῖς· ἀλλὰ δὲν ἐπέζησεν ἵνα ἴδῃ τὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστροφὴν τῆς ἄλλοτε θετῆς αὐτῆς θυγατρὸς.

Ἡ Αἰλία Πουλχερία, μία τῶν παραδοξοτάτων γυναικῶν τῆς βυζαντιακῆς ἱστορίας, ἀπέθανε τῇ 10 Σεπτεμβρίου τοῦ 453 ἄγουσα τὸ πεντηκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας, διέθηκε δὲ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς τοῖς πτωχοῖς. Ἐπέζησε δ' ἀκόμη τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ πεπερατωμένον τὸν νάρθηκα τῆς ὑπ' αὐτῆς κτισθείσης λαμπρᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἄλλαι δὲ τινες ἐκκλησῖαι, ὡς ἡ περιώνυμος Παναγία τῶν Βλαχερνῶν, ἡ τῆς Ὁδηγητρίας, τὸ εὐκτῆριον τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου ἐν τοῖς ἀνακτόροις καὶ πολλὰ ὄργανοτροφεῖα καὶ νοσοκομεῖα ἦσαν τὰ μνημεῖα ἅτινα κατέλιπεν ἡ Πουλχερία ἐν τῇ μητροπόλει.

Ἡ ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμένη ἰκονοκλαστικὴ ἀνεκῆρυξε δημοσίᾳ τὴν φήμην αὐτῆς ὡς φρουροῦ καὶ προστάτιδος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κατὰ τῶν αἰρετικῶν. Καὶ ὁ Πάπας δὲ Ῥώμης Λέων ἀπεκάλεσεν αὐτὴν προστάτιν δύναμιν ἣν ὁ θεὸς εἶχε στήσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ του. Αὐτὴ δὲ ἡ ἐκκλησία κατέταξεν αὐτὴν ἐν τοῖς ἁγίοις. Βύρισκετο δὲ ὁ Λέων ἐν ζῳηρᾷ μετ' αὐτῆς ἀνταποκρίσει, ἀκόμη δὲ τὴν σήμερον ἀναγινώσκομεν μετ' ἐνδιαφέροντος τὰς ἐπιστολάς, ἃς ἔγραψεν εἰς τὴν Πουλχερίαν αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ πάπας ὁ ἀποτρέψας ἀπὸ τῆς Ῥώμης τὴν σπάθην τοῦ Ἀττίλα, ὁ αὐτόθι μαλάξας τὴν βαρβαρὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως τῶν Βανδάλων Γενσερίχου καὶ θεμελιώσας τὸ ἱστορικὸν μεγαλεῖον τοῦ παπισμοῦ⁵. Ἄλλ' ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν Εὐδοκίαν. Ὁ Λέων μόλις ἔσχεν εὐκαιρίαν νὰ συνδέσῃ ἀλληλογραφίαν μετὰ τῆς Πουλχερίας ἐν ὅσῳ αὐτὴ ἦτο ἰσχυρὰ αὐτοκράτειρα, ἐπειδὴ μόλις τῷ 440 ἀνέβη τὸν παπικὸν θρόνον, ἥτοι κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς πτώσεως αὐτῆς. Σώζονται δὲ δύο τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν Εὐδοκίαν, ἀμφότεραι ἀπὸ τοῦ Ἰου-

1. Ὁ Νικηφόρος ποιεῖται ἐνταῦθα λόγον περὶ τῶν ἀδελφῶν ἐν πληθυντικῷ ἀριθμῷ, ἀλλ' ἀναφέρει μόνον τὸν Βαλέριον (XIV, κ. 12). Πηγὴν δὲ διὰ τὴν διήγησιν περὶ τῶν προσπάθειῶν τῶν καταβληθειῶν πρὸς καταπάλασιν τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τῆς Εὐδοκίας ἔχει τὸν ὑπὸ Κυρίλλου γραφέντα βίον τοῦ ἁγ. Εὐθυμίου. Λέγει δ' οὗτος ὅτι ὁ Βαλέριος ἔγραψε τῇ Εὐδοκίᾳ, καὶ ἔσφαλμένος τὸν Ὀλύβριον ἀναφέρει ὡς γαμβρὸν αὐτῆς ἀντὶ γαμβροῦ τῆς θυγατρὸς τῆς Εὐδοκίας.

2. Αἱ πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἐπιστολαὶ τοῦ Λέοντος εὑρῆνται ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῶν Opera Leonis τῆς ἐκδόσεως Ballerini.

1. Λέων ὁ Α' ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανὸν διὰ τὴν κατανίκησιν τῆς ἀποστασίας ἐν τινι ἐπιστολῇ, τῇ CXXXVI, χρονολογούμενῃ ἀπὸ 9 Ἰανουαρίου 454, ὑπατευόντων τοῦ Ἀετίου καὶ τοῦ Σταδίου.

2. Τοῦτο ἀναφέρει αὐτὸς ὁ Λέων. Op. Leonis Magni ἐκδ. Ballerini τόμ. Α. σ. 1209.

3. Ν : κ η φ ὀ ρ ο ς, βιβλ. XV, κ. 13.

νίου 453. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ὑπόθεσιν ἔχει τὸν χρόνον τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, διὰ δὲ τῆς δευτέρας παρακινεῖ αὐτὴν νάποτρέψῃ τοὺς μοναχοὺς τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τοῦ σχίσματος καὶ νά παρακαλέσῃ αὐτοὺς νά ὑποταγῶσιν εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Ὁ προσεκτικὸς πάπας ἀπέφυγε νά προσβάλλῃ τὴν Ἐυδοκίαν, προσεποιήθη δὲ ὅτι οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν εἶχε περὶ τῆς ἰδίας αὐτῆς ὀρθοδοξίας. Ἐξέφρασε δὲ μόνον τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ὠφελήσῃ τὸν Χριστιανισμὸν ἡ συναντιλήψαι τῆς θείας προνοίας ἐγκατάστασις αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ἐν ᾧ αἱ μαρτυρίαι τοῦ πάθους παρίστανον τὸν Σωτῆρα ὡς ἀληθῆ θεὸν καὶ ἀληθῆ ἄνθρωπον. Ἄλλ' ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆ εἶνε βραχεῖα καὶ ψυχρὰ καὶ χωρὶς τινος ἄλλου τίτλου πλὴν τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ ἀπαντῶντος προσφωνήματος ἡ χάρις σου, tua clementia¹.

Ἀπεπειράθη δὲ ὁ Λέων καὶ παρὰ τῷ Βαλεντιανῷ ζητῶν παρ' αὐτοῦ νά πείσῃ τὴν πενθερὰν νάνηγνωρίσῃ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν². Ἄλλὰ παρήλθον τρία ἔτη πρὶν ἡ Ἐυδοκία δώσῃ ἀκρόασιν εἰς τὰς παραστάσεις τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐλῆς καὶ τοῦ πάπα. Ἐγένετο δὲ τοῦτο συνεπεῖα φοβερᾶς τραγωδίας ἣτις κατέστρεψε τὴν εὐτυχίαν τῆς ἰδίας αὐτῆς θυγατρὸς.

[Ἐπιτελεῖ τὸ τέλος.]

Ο ΑΦΑΝΗΣ ΜΑΡΤΥΣ

Διήγημα.

Α'

Αἱ μεγάλαι θυσίαι αἱ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων γινόμεναι, οὐδόλως με συγκινοῦσι, τὸ δημολογῶ. Διότι ναὶ μὲν τὸ παριστάμενον πλῆθος μετὰ θαυμασμοῦ τὰς θεωρεῖ, ἡ ἱστορία τὰς ἐγγράφει ἐπὶ τῶν χουστῶν τῆς δέλτων, καὶ ἡ ἀθανασία τὰς παραλαμβάνει· ἀλλ' ὁ ἠρωϊσμὸς ὁ ἐπὶ τόκῳ τοσοῦτον μεγάλῳ τοικιζόμενος οὐδὲν ἔχει τὸ συγκινοῦν με, οὐδὲν τὸ ἐκπληττόν με. Ἄλλως τε τὸ τοιοῦτον κατὰ τὸ πλεῖστον οὐδὲν ἄλλο εἶνε, ἡ συμφορῆσις αἰμάτων εἰς τὴν κερὰν, στιγμιαία τις παραφορὰ ἐξηγμένων αἰσθήσεων· ὥστε δὲν εἶν' ἀπίθανον καὶ νά ὑποβληθῇ εἰς οἰανδήποτε δοκιμασίαν καὶ γενναίως νά θυσιάσῃ καὶ τὴν ζωὴν του ἐν πλήθοντι θεάτρῳ, ἀνευφημούντων τῶν θεωρείων καὶ τῆς πλατείας, ἄνθρωπος, ὅστις ἐν τοῖς παρασκηνοῖς θὰ ἦτο φοροδεῆς τις καὶ οὐδενὸς λόγου ἄξιος.

Ἐπεὶ θέλγει καὶ θαθεὶς ὑπὲρ πάντα λόγον συγκινεῖ ὁ ἠρωϊσμὸς ὁ κεκλεισμένῳ τῶν θυρῶν γινόμενος, ἡ ἐν τῇ σιῶν ἐργαζομένη ἀφροσύνη ἀνευτινὸς φιλοδοξίας, ἡ αὐταπαρνησία καὶ ἡ θυσία πρὸ τοῦ ἀψύχου καὶ ἀείποτε σχεδὸν ἀγόνου καὶ

ἀκάρπου καθήκοντος. Τοιοῦτου δὲ ἠρωϊσμοῦ ἠρωεὶς καὶ μάρτυρες εὐρίσκονται καὶ παρὰ τοῖς ἀπλοῖς πολίταις ἀνώτεροι πολλῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονευομένων ἐνδόξων ὀνομάτων. Πρὸς βεβαίωσιν δὲ ἀναφέρω ἐν μόνον παράδειγμα, τὸδε.

Κατὰ τὸ ἔτος 1830 εὐάριθμοὶ τινες νέοι εἰχομεν σχηματίσθαι φιλικὸν τινα σύνδεσμον. Ἦμεθα συνεπαρχιωταὶ καὶ ἀνέκαθεν συμμαθηταί, καὶ ἡγαπώμεθα τρυφερώτατα. Ὁ αὐτὸς δὲ πόθος τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως μᾶς εἶχεν ὀδηγήσῃ εἰς Παρισίους. Ἄλλὰ τί ἀπέγειναν πάντες οὗτοι οἱ νεαροὶ φίλοι, οἵτινες εἶχον ὑποσχεθῆ νά συζήσωσι καὶ νά συγγρασῶσι; Τοὺς μὲν ἔλαβεν ὁ θάνατος, τοὺς δὲ διεσκόρπισεν ἡ ζωὴ. Τώρα δὲ καταβαίνομεν, ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν, τὴν κλιτὸν τοῦ λόφου, ὃν τότε ἀνεβαίνομεν κρατούμενοι ἀπὸ τῶν χειρῶν πάντες, μόλις δὲ ὑπολείπομεθα δύο ἢ τρεῖς ἀναζητοῦντες ἀλλήλους διὰ τοῦ βλέμματος, καὶ ἐκ μακρῶν διαλειμμάτων προσφωνοῦντες ἀλλήλους ὡς τὰ ἐν τῷ πελάγει μακρόθεν συναντώμενα πλοῖα. Ὡ, πόσα ὄνειρα ἀπέπτησαν! πόσαι φιλοδοξίαι ἐματαιώθησαν! πόσαι ἐλπίδες ἐξηρανίσθησαν! Καὶ, φεῦ! πῶς παρήλθον ταχέως τὰ ὥραια ἐκείνα τῆς νεότητος ἔτη!

Κατ' ἐκείνον λοιπὸν τὸν μακρὰν ἤδη ἀφ' ἡμῶν ἀπέχοντα χρόνον, ἡ τύχη ἔφερεν εἰς τὸν φιλικὸν ἡμῶν σύνδεσμον νέον, ὃν πάντες τάχιστα ἠγάπησαμεν ὡς ἀδελφόν. Καὶ οἱ μὲν γονεῖς αὐτοῦ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τὸν προώρισαν νά σπουδάσῃ νομικὰ, ἀλλ' αὐτὸς, εἰκοσαέτης ἤδη ἦτο κατελιγμένος ὑπὸ ἰσχυρᾶς πρὸς τὴν μουσικὴν κλίσεως. Καὶ ἀναντιρῶτως οἱ κρανιοσκόποι ἐάν τον ἐξήταζον θὰ εὕρισκον τὸ κρανίον αὐτοῦ μοιόμορφόν πως πρὸς τὸ τοῦ Μόζαρτ καὶ τοῦ Βετόβεν. Καίτοι δὲ ἦτο θελκτικὸς καὶ χαριεὶς, δὲν ἦτο ὅμως εὐμορφος. Ἄλλ' ἐάν ἐβλέπετε αὐτὸν ἐν τινι γωνίᾳ τοῦ θεάτρου ἀκροώμενον τὴν μουσικὴν τοῦ Ὁθέλλου ἢ τοῦ Ἰὸν Ζουὰν, θὰ ἐνομιζετε ὅτι βλέπετε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πνέον ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ ἐκείνου προσώπου. Ὁ Ὄφριαν ὁ συγγραφεὺς τῶν φανταστικῶν διηγημάτων ἐάν τον ἔβλεπεν οὕτως, ἤθελε βεβαίως τὸν ἀγαπήσῃ. Ἐθαύμαζε δὲ ὁ Κάρολος ἀλλὰ δὲν ἐλάλει. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐκαθήμεθα πλησίον κατὰ τὴν πρώτην παραστάσιν τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παρουσίας οὗτ' ἐσάλευσεν οὔτε ἠνοίξε κἄν τὰ χεῖλη, ἀλλ' οὐδὲ θαυμασμόν τινα ἀπέδειξε διὰ κραυγῆς ἢ χειρονομίας. Ἐφάνετο ὅλως ἀπαθής. Μόνον δὲ ὅτε ἐξήλθομεν τοῦ θεάτρου μὲ εἴλυσε μακρὰν τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ μιᾶς περιπτυσσόμενός με ἀφῆκεν ἐλεύθερα τὰ δάκρυά του νά καταρρεύσωσι καὶ νά ἀνακουφίσωσι τὴν σφοδρὰν συγκίνησιν, ἣτις ἐπέιξε τὴν καρδίαν του. Πρώτην φοράν ἀκούσας τὸ ἀριστούργημα ἐκείνο, εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐνεθάθυεν εἰς αὐτὸ, τὰ πάντα αἰσθανθεὶς, τὰ πάντα κατανοήσας. Ὁλην δὲ τὴν νύκτα διήλθε διηγουόμενος καὶ ἀναπτύσων τὰς

1. Ἐπιστ. LXV ἐν Eudociam Augustam ad τῇ XVI τῶν Ἰουλίῶν καλανδῶν καὶ Ἐπιστ. LXVI τῇ VII τῶν Ἰουλίῶν καλανδῶν· ἀμφότεραι δ' αἱ ἐπιστολαὶ χρονολογίαν φέρουσι τὴν ὑπαταίαν τοῦ Ὀπλιάνου.

2. Ἐπιστ. Λέοντος XCVI.